

לעילוי נשמת רגינה בת מסעודה

היום נלמד בעזרת ה':

מועד קטן דף ט

(בעמ' הקודם)

מיתבי: כל מה שאסרו לישא במועד (= בתולות / אלמנות / יבמות), מותר לכתחילה לישא בערב הרגל, אף שששת ימי המשתה (מתוך שבעת ימי ה'שבע ברכות') נכנסים לתוך הרגל. ע"כ הברייתא. ומכאן קשה על כל הטעמים שהגמרא הביאה לעיל באיסור נישואין ברגל - שהרי אף אם ישא בערב הרגל עדיין הוא מערב שמחה בשמחה / שוכח משמחת הרגל לגמרי ושמח רק באשתו / טורח הרבה בשמחת ימי ה'שבע ברכות' / ימתין עד למועד כדי לחסוך ולעשות את סעודות המועד יחד עם סעודות ששת ימי המשתה.

תירוץ: לטעם משום שמחה - עיקר שמחת הנישואין היא ביום הראשון, אבל בשאר הימים השמחה אינה כ"כ גדולה, ולכן אין זה נחשב שמערב שמחה בשמחה או שישכח לגמרי משמחת הרגל. לטעם משום טרחה - עיקר הטרחה היא עבור סעודת היום הראשון, אבל בשאר הימים הטרחה אינה גדולה כ"כ. לטעם משום ביטול פריה ורביה - אם היה מותר לישא אשה במועד אכן היה מקום לחשוש שימתין מלישא עד הרגל, לפי שאם לא יוכל לשאתה ביום הראשון של המועד יוכל לשאתה בשאר הימים, אבל כעת שמותר לשאת רק בערב המועד, הוא לא ימתין כל השנה עבור יום אחד, לפי שחושש שאם לא יוכל לשאתה בערב הרגל הרי שלא יוכל לשאתה כל המועד, ולכן אינו ממתין עד ערב הרגל.

יעש שלמה בעת ההיא: כשהסתיימה בניית בית המקדש עשה שלמה המלך חג שבעת ימים לחנוכת המקדש, ולאחר מכן חגגו עוד את שבעת ימי חג הסוכות. מכך ששלמה המלך לא המתין שבעת ימים עד חג הסוכות בכדי לעשות חג משותף לחנוכת המקדש, לומדים שאין מערבין שמחה בשמחה.

הגמרא מקשה שמכיון שנגמרה מלאכת המקדש לא היה אפשר כבר להמתין מלעשות את החג בזמנו, ואין ראייה? ומתרצת שהיה אפשר להשאיר קצת ממלאכת הבנין

(המשך בדף הבא ↓)

ולהמתין בסיום הבנין עד החג. הגמרא דוחה זאת. ומקשה שהיה אפשר להשאיר את 'אמה כליא עורב': גג בית המקדש היה מחופה בלוחות ברזל אמה על אמה שבהם היו מסמרים בגובה אמה, בכדי שלא ישבו עורבים על הגג. (רש"י בערכין). ודוחה גם זאת. **שבעת ימים ושבעת ימים למה לי:** מדוע פירט זאת הכתוב, והרי כבר כתוב שחג ארבעה עשר יום? אלא ללמד שגם אם היו שבעת ימי חנוכת המקדש חלים בשבעת ימי חג הסוכות, היו חוגגים את החגים בנפרד.

לא עשו ישראל את יום הכיפורים: בגלל שבעת ימי החג (שהיו קודם חג הסוכות).
שונאיהן של ישראל: בלשון 'סגי נהור' והכוונה לעם ישראל.

ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם: שהרי בכניסתם לארץ עברה קדושתו לבית המקדש. והנשיאים הקריבו בחנוכת המשכן במשך שנים עשר יום, נמצא שאחד הנשיאים הקריב את קרבנו בשבת, והיה זה קרבן יחיד ובכל אופן דחה שבת שמלאכה בה אסורה באיסור סקילה - אם כן בית המקדש שקודשתו לעולם (שאף לאחר שנחרב נבנה בית המקדש השני באותו מקום) והקרבן שהקריבו בחנוכתו היה קרבן ציבור (קרבן שלמים) ודאי שידחה את יום הכיפורים שאיסורו בכרת (החמור פחות מסקילה).
אין שמחה בלא אכילה: וישנו חיוב שמחה בחנוכת המקדש כנלמד מהפסוק 'וְהָיָה הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשִׁבְןָ שְׁמוֹ שָׁם.. וּשְׁמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם'. (ר"י מפריש), ועוד מפני אכילת קרבן שלמים שחייבת להיות בשמחה (-תוס' הרא"ש).

דלמא שביעי לקרבנות: כלומר הנשיא השביעי הקריב את הקרבן השביעי לאחר הנשיא השישי, אך לאו דוקא יום אחר יום, ובאמת בשבת לא הקריבו.
אם כן תרי קראי למה לי: מדוע יש שתי מילים מיותרות א. 'ביום עשתי עשר יום' ב. 'ביום שנים עשר יום'?

גמר יום יום מהתם: כלומר 'יום' המיותר במקדש לומד 'מיום' המיותר במשכן. כמו שבמשכן היו כל הימים רצופים כולל שבת - כך גם במקדש.
על אותו עוון: של בת שבע.

ר' יונתן בן עסמי ור' יהודה בן גרים: למדו את מסכת נדרים בבית מדרשו של רשב"י. כשרצו ללכת לביתם נפרדו מרשב"י לשלום בלילה, ולמחרת בבוקר שוב באו ונפרדו

לשלום. דבר זה נלמד מחנוכת המקדש ש'ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך' והיה זה ביום עשרים ושנים לחודש השביעי שבאו העם להיפרד מהמלך, ואילו במקום אחר כתוב 'וביום עשרים ושלושה לחודש השביעי שלח את העם'.

אמר רשב"י לבנו שילך לבקש מהם ברכה.

פס מעגל רגליך: תשקול את המצות בפלס: איזו מצוה עדיף לקיים גדולה על פני קטנה. מאיך ישנו פסוק שאומר שאין לפלס את המצוות? התשובה היא שאם המצוה יכולה להתקיים על ידי אנשים אחרים עדיף שאתה תעשה מצוה גדולה יותר ממנה, אבל אם לאו עדיף שתעשה אותה אפילו שהיא קטנה יותר מהמצוה שאתה עוסק בה (כגון שעוסק בלימוד תורה).

אמרו ליה יהא רעוא: הם בירכו אותו בברכות שבמבט ראשון נראות כקלות: יהי רצון שתזרע ולא תקצור, תכניס (סחורה) ולא תוציא (לא תמכור), תוציא (כסף על סחורה) ולא תכניס (את הסחורה), יחרב ביתך ותתישב אבסנייתך. יתבלבל שולחנך. ולא תראה שנה חדשה.

אמר לו אביו אלו הם ברכות וכך כוונתם: תוליד בנים ולא ימותו, תכניס כלות לביתך (ההולכות אחר בעליהן) ולא תוציא אותן במיתת בניך, תוליד בנות שיצאו מביתך ולא ימותו חתניך ויחזרו בנותיך לביתך. יחרב ביתך האמיתי שהוא הקבר, ותתישב אבסנתך העולם הזה שהוא 'הבית הזמני' שלך, וכלומר תזכה לאריכות ימים. יתבלבל שולחנך בילדים רבים שיסבו סביבו. ולא תמות אשתך ותתחתן שוב ותראה 'שנה ראשונה' של נישואין מחדש.

ר' שמעון בן חלפתא: נפרד מרב, אמר רב לבנו שיבקש ממנו ברכה. וכך בירכו: יהי רצון שלא תבייש אחרים בשביל שלא תתבייש.

למדנו במשנה לעיל - ועושה אשה את תכשיטיה במועד:

כוחלת = נותנת צבע כחול בין עיניה. **פוקסת** = מחלקת שיערה לכאן ולכאן. **מעבירה סרק שרק על פניה** = מין סם בצבע אדום, כדי שתראה אדומה. **מעברת סרק סכין על פניה של מטה** = מסירה את השערות של מטה בסכין.

דביתהו דרב חסדא וכו': אשתו של רב חסדא היתה מתקשטת במועד בפני כלתה (כלומר שהייתה כבר זקנה, שבנה היה נשוי והייתה לה כלה). ישב רב הונא בר חיננא

לפני רב חסדא ואמר, שמה שמשנתנו מתירה לאשה להתקשט במועד זה רק לאשה צעירה שרגילה בכך, אבל לאשה זקנה אסור, וא"כ איך אשתך מתקשטת במועד והרי היא זקנה?

ענה לו רב חסדא: האלהים! (= לשון שבועה), שאפילו לאמך ואפילו לאמא של אמך ואפילו לאשה זקנה העומדת על פתח קברה מותר להתקשט במועד, שאומרים האנשים 'בת שישים כבת שש רצה לקול הפעמון', כלומר שאף אשה זקנה רצה לשמוע את קול כלי הזמר, וכמו שלעניין זה היא כמו צעירה, כך לעניין להתקשט היא נהנית מכך כמו צעירה.

למדנו במשנה לעיל - רבי יהודה אומר אשה לא תסוד את בשרה בסיד, מפני שכנת במועד יש לה צער מזה:

רבי יהודה מודה שמותר לה לסוד בסיד שיכולה לקפלו (= להסירו) במועד, שאע"פ שיש לה מזה צער עכשיו, מכל מקום היא שמחה לאחר זמן (= בתוך המועד) ששערה נושר ובשרה מתעדן.

שלושה ימים לפני יום חגם של הנכרים עובדי ע"ז אסור לשאת ולתת עמהם, שמא יודה לע"ז שלו ביום חגו על מה שהרוויח במשא ומתן.

קושיא: והרי רבי יהודה סובר שמותר לישראל גבות את חובו מנכרים עובדי עבודה זרה ביום חגם, מפני שהנכרי מצטער מכך ואין חשש שיודה לע"ז שלו. וחכמים סוברים שאסור, לפי שאע"פ שכנת הוא מצטער, אבל הוא שמח לאחר זמן (= שסיים עם חובו). מובח שרבי יהודה לא סובר את הטעם של 'לאחר זמן', וא"כ איך הוא מתיר לה לסוד בגלל שהיא שמחה לאחר זמן?

רב נחמן בר יצחק מתרץ: כל הדברים המותרים במועד טעמם משום שהוא 'שמח לאחר זמן', כגון אפיה ובישול שאף שהוא מצטער כעת הרי שהוא שמח לאחר זמן כשהוא אוכל את מה שאפה ובישל, ולכן אין להקשות על כך ממקומות אחרים.

רבינא מתרץ: רבי יהודה סובר שנכרי תמיד מצטער על שפרע את חובו, ולכן הוא מתיר לישראל לגבות את חובו מנכרים עובדי עבודה זרה ביום חגם, ואין זה משום שהוא לא סובר את הטעם של 'לאחר זמן'.

בנות ישראל שהגיעו לפירקון, כלומר שיש להן שער כמו בוגרות אף שהן עדיין אינן בנות 12 שנים ויום אחד, ולכן הם מתביישות בשער, העניות טופלות את השער בטיט ומשירות אותו וכו'.

(המשך בדף הבא ↓)

סטכת: שמן מעורב בבשמים.

רב ביבי היתה לו בת, ומשח את גופה בסיד **אבר אבר** ולא את כל גופה בבת אחת, וכשהשיא אותה לקח עבורה 400 זוז, לפי שנהייתה מאוד יפה ע"י כך והרבה חפצו לשאתה.

היה נכרי שגר בשכונתו של רב ביבי שהיתה לו בת, ולאחר שראה את מה שעשה רב ביבי הלך ומשח את כל גופה של בתו בסיד בבת אחת, ומתה בתו. אמר הנכרי 'הרג רב ביבי את בתי'.

אמר רב נחמן: רב ביבי ששותה שכר צריכות בנותיו לטפול את בשרן בטיט, לפי שהשכר מגדל שער ומעבה את הבשר, אבל אני לא שותה שכר ולכן בנותי לא צריכות לטפול את בשרן בטיט.